

מעמקים

מעובד מתוך שיעורי הרב יצחק שפירא
ראש ישיבת 'עוד יוסף חי'

בס"ד | פרשת יתרו | תשפ"ה | גיליון 35

כיצד נצליח לגעת
במקומות
הכואבים בנפש
ולא נדחיק
אותם?
התבוננות
בסיפורי צדיקים
(עמוד 19)

סוד גלגולי
הנשמות על פי
החסידות
וצדיק יסוד עולם
– חלק ה
(עמוד 9)

כיצד האמונה לא
תישאר
מופשטת?
שורש כל התורה
– אמונה
שמולידה חיים
(עמוד 3)

הַקְדָּמַת הַמַּעֲרָכָה

שבת שלום לקוראי מעמקים היקרים! לפניכם עלון חדש מלא בתוכן חסידי – מאמרי 'השכלה' ו'עבודה', והתבוננויות מרתקות.

המאמר הראשון שורש כל התורה – אמונה שמולידה חיים, מבאר כיצד מאחיזים את האמונה בתוך החיים והמציאות.

המאמר השני, להוריד את ה' אלינו, עוסק בהבדל בין הסתכלות של יתרו להסתכלות של משה רבנו על תפקידנו בתיקון המציאות, יחד עם מסר אקטואלי.

לאחר מכן אנו עוברים לשיעור החמישי בסדרת השיעורים על מאמר 'וצדיק יסוד עולם' של מו"ר הרב יצחק גינזבורג שליט"א.

המדור הבא הוא התבוננות בסיפורי צדיקים, הפעם נתבונן כיצד הפך אדמו"ר האמצעי לחסיד.

ולבסוף, שו"ת בעבודת ה', על מהותו וחיבתו של לימוד התורה ברציפות ובהתמסרות.

שבת שלום ומבורך, המערכת

שורש כל התורה – אמונה שמולידה חיים

כיצד שתי הדברות הראשונות כוללות את כל מצוות התורה? כיצד מיישבים את האמונה בתוך החיים? ואיך כל זה קשור לסגולה של ארץ ישראל?

המצוות כביטוי של האמונה

דברי אדמו"ר הזקן מלמדים אותנו שכל מצוות עשה באים לבטא את האמונה, כך שהיא תתיישב בתוכנו. כאשר אנו אומרים ש"אנכי" כולל את כל מצוות עשה, יש לכך שתי משמעויות: מצד אחד אנו מבטאים שכל מה שאנו רוצים הוא רק אמונה ולא עוד שום דבר אחר, ומצד שני אנו מבטאים שאמונה בלי מצוות היא חסרת משמעות.

כאשר האמונה היא ללא מצוות, ללא נפקא מינא לחיים, היא נשארת ב'מקיף' ואיננה נאחזת בתוך האדם. חז"ל ממחישים זאת באימרה: "גנב אפוס מחתרתא רחמנא קרייה" - הגנב שנמצא בפתח המחתרת ומתכוון לגנוב, מתפלל לה' שיצליח בגניבתו. על אף שלגנב ישנה אמונה בה', אין לאמונה זו משמעות לחיים שלו ולהתנהגות שלו. ללא המצוות, יכול להיות יהודי בעל אמונה תמימה בה', אך היא לא מצליחה לבוא לידי ביטוי בחיים שלו.

זו הכוונה ש"אנכי ה' אלקיך" כולל את כל רמ"ח מצוות עשה. כל עניינם של מצוות עשה הוא להיות כלים לכך

בפרשתנו אנו קוראים על מעמד הר סיני, בו עם ישראל זוכה לקבל את התורה, ולשמוע את ה' מדבר בכבודו ובעצמו. את שתי הדברות הראשונות לא שמענו מפי משה רבנו, אלא מפי ה' ישירות. כך מלמדים אותנו חז"ל: "אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענו" (מכות כד, א).

אדמו"ר הזקן מסביר בספר התניא ששתי הדברות הראשונות, "אנכי" ו"לא יהיה לך" הם כללות כל התורה כולה:

מוֹדַעַת זֹאת לְכָל בִּי
מִצְוֹת וְאַהֲרַת עֲבוּדָה
זֶרֶה, שֶׁהֵם שְׁנֵי דְבָרוֹת
הָרִאשׁוֹנִים, "אֲנֹכִי"
וְ"לֹא יִהְיֶה לְךָ", הֵם
כְּלִלּוֹת כָּל הַתּוֹרָה
כְּלָה. בִּי דְבוּר "אֲנֹכִי"
כּוֹלֵל כָּל רַמ"ח מִצְוֹת
עֲשֵׂה, וְ"לֹא יִהְיֶה לְךָ"
כּוֹלֵל כָּל שְׁס"ה מִצְוֹת
לֹא תַעֲשֶׂה (תניא פרק כ).

מהי משמעות דברי אדמו"ר הזקן, ש"אנכי" כולל בתוכו את כל מצוות עשה, ו"לא יהיה לך" כולל את כל מצוות לא תעשה?

שהאמונה ב"אנכי ה' אלוקיך" תתיישב בתוך המציאות ותהפוך למקור של חיות.

כשם שמצוות עשה הם כלים ל"אנכי ה' אלוקיך", כך מצוות לא תעשה הם כלים ל"לא יהיה לך". אזהרת "לא יהיה לך" פירושה לא לקבל חיות מדברים שאין בהם חיות אמיתית, שכן בעבודה זרה האדם יכול לתת המון אמון ותקוה, אבל היא לא יכולה באמת להחיות אותו. מצוות לא תעשה הם המימוש בחיים של "לא יהיה לך" - ההימנעות ממצוות לא תעשה היא הימנעות מכל מה שגורם לנו להסיח את הדעת מהאמונה בה' ולהרגיש שאנו יכולים לחיות גם ללא קשר לאמונה.

האמונה מתממשת בארץ ישראל

הזהר הקדוש מאיר לנו את הדברים באור חדש, כאשר הוא מקשר את מצוות עשה לאברהם, ואת מצוות לא תעשה ליצחק:

כִּדְ יִהְיֶה קוֹדֶשׁ אֶרֶץ בְּרִיךְ
הוא אֶרֶץ אֱלֹהִים
לְיִשְׂרָאֵל, רְשִׁים לָהּ
בְּרֹא דְשִׁמְא קְדִישָׁא,
וְאָמַר אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ,
בְּרֹא דְחֶסֶד דְּאַבְרָהָם
אֶחִיד בְּהָ, וְלִקְבֻלָּהּ
מִצְוֹת עֲשֵׂה, וְרֹא דְאֵ
תִּפְקִידָא קְמִיתָא
דְּפִקִּיר קוֹדֶשׁ אֶרֶץ
הוא לְאַבְרָהָם, מִצְוֹת

עֲשֵׂה הוּא, דְּכִתִּיב לָךְ
לָךְ מֵאַרְצֶךָ, וּבְגִין כָּךְ
מִצְוֹת עֲשֵׂין רַמ"ח,
כְּחוֹשֶׁפֶן אֲבָרָהָם.

לֹא יִהְיֶה לָךְ אֱלֹהִים
אַחֵרִים, בְּרֹא דְגִבּוּרָה,
דְּאַחִיד בְּהָ יִצְחָק, דְּכָל
אֵינוֹן אֱלֹהִים אַחֵרִים
וְאֵינוֹן סְרִכִּין מִמֶּנּוּ,
מִסְטָרִיהּ יִנְקִין, וְכֵן עֲשֵׂו
וְכָל אֵינוֹן מִמֶּנּוּ דִּילְיָה,
דְּהָא יִצְחָק בְּמִצְוֹת לֹא
תַעֲשֶׂה אֶחִיד,
וְתִפְקִידָא קְמִיתָא
דִּילְיָה מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה
הוּא, דְּכִתִּיב דְּכִתִּיב
אֵל תִּרְדּוּ מִצְרֵימָה.
(השמות הזהר ח"ב סימן ט
דף רע"א ע"א).

הזהר מסביר ש"אנכי ה' אלוקיך" שכולל בתוכו את מצוות העשה הוא כנגד אברהם, שהצטווה במצוות עשה – "לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אצאך" (בראשית יב, א); ו"לא יהיה לך" שכולל בתוכו את מצוות לא תעשה הוא כנגד יצחק, שהזהר בלא תעשה – "אל תרד מצרימה" (שם כו, ב).

מה אנו לומדים מדברי הזהר הללו?

אברהם אבינו הוא ראש למאמינים (שמות רבה, כג). הוא חידש את האמונה בה' לא מגושם, בניגוד לעבודת האלילים המגושמת שהייתה רווחת בימיו. אך כל עוד

כמו כן, יצחק אבינו מוזהר במצוות לא תעשה שלא לצאת מהארץ, "אל תִּרְדּוּ מִצִּירְמָה", משום שבחוץ לארץ האמונה בה' לא מולידה חיים, ואת החיות מקבלים שם מהשרים של שבעים אומות. כפי שנכתב קודם, ההימנעות מלקבל חיות ממה שאינו האמונה בה' היא חלק מאזהרת "לא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פְּנֵי" ולכן הצטווה יצחק שלא לצאת מארץ ישראל. על כך אמרו חז"ל: כל הדר בארץ ישראל - דומה כמי שיש לו אלוה, וכל הדר בחוצה לארץ - דומה כמי שאין לו אלוה (כתובות קי, ב).

ה' לא ציווה את אברהם ללכת לארץ ישראל - אמונתו הייתה מופשטת, ללא אחיזה במציאות. כאשר ה' אומר לאברהם "לך" - ללכת לארץ ישראל, הוא מייצר כלי ממשי במציאות לאמונה המופשטת שלו. כאשר ה' מצווה את אברהם ללכת לארץ ישראל הוא מבטא שכשם שה' בעצמו מופשט לגמרי ובריאת העולם היא ביטוי ממשי שלו, כך גם האמונה של אברהם בה' הינה מופשטת וההליכה שלו לארץ ישראל היא ביטוי ממשי שלה.

בארץ ישראל האמונה מחייה את המציאות, ואיננה ערטילאית ומנותקת. כך אנו רואים בפרשיית "והיה אם שמוע", שהארץ פורחת וצומחת מכוח האמונה בה':

וְהָיָה אִם שָׁמַעַתְּ אֶת שְׁמִיעִי
אֶל מִצְוֹתַי אֲשֶׁר אֲנֹכִי
מְצַוֶּה אֹתְכֶם הַיּוֹם
לְאַהֲבָה אֶת יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם וּלְעַבְדּוֹ כָּכָל
לְבַבְכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם.
וְנָתַתִּי מִטֶּר אֶרְצְכֶם
בְּעֵת יוֹרֵה וּמִלְקוֹשׁ
וְאֶסְפֹּת דֶּגֶף וְתִירֹשׁ
וַיִּצְהַרְךָ. וְנָתַתִּי עֵשֶׂב
בְּשֹׁדְךָ לְבִהֲמֹתְךָ
וְאָכְלָתָּ וְשָׂבַעְתָּ (דברים
יא, יג-טו).

לכן ההליכה של אברהם אל ארץ ישראל היא זו שמממשת את האמונה, ומאחיזה אותה במציאות.

להוריד את ה' אלינו!

בפרשתנו יתרו מגיע למדבר לגמרי מחוץ לכל הניסים האלוקיים שהיו במצרים, ומתחיל לייעץ למשה רבנו עצות. מה הוויכוח בין יתרו למשה, ולמה בכל זאת משה מקבל את עצתו? האם יש קשר להסכמים הבינלאומיים וללחץ שהגויים מפעילים על ישראל?

יבא אלי העם לדרש אלקים. כי יהיה להם דבר בא אלי ושפטתי בין איש ובין רעהו והודעתי את חקי האלקים ואת תורתיו

משה אומר ליתרו שהעם רוצה לדעת מה ה' אומר, לכם הם באים אליו והוא אומר להם מהו רצון ה'. בעומק יותר משה טוען שכל המציאות כל המריבות והדינים שיש בין אנשים מתרחשים בהשגחה פרטית, כדי שיהיה עוד מקרים במציאות אליהם ה' מתייחס. משה אומר 'ושפטתי בין איש ובין רעהו' ועל ידי זה 'והודעתי את חוקי האלקים ואת תורתו'. כלומר: כל זה שהם באים לדין זה כדי שאני אוכל להורות את משפט ה'. משה טוען שגם האנשים עצמם הבאים לפניו לדין, בפנימיות מה שמעניין אותם זה בעיקר מה ה' יגיד, ופחות של מי יהיה הכסף לבסוף. כמו שהוא אומר 'כי יבא עלי העם לדרוש אלקים', כלומר: העם מחפש את דבר ה'.

יתרו חושב שהעיקר שהעם יצליח להתנהל נכון, כך שאם משה הוא זה שעומד לבדו במרכז, העם לא יוכל להחזיק מעמד. אולם משה כביכול טוען כלפיו שהעיקר זה מה ה' יגיד על המציאות, ולכן משה –

בפרשת השבוע האירוע המרכזי הוא מעמד הר סיני. לפני כן עוסקת הפרשה ביתרו חותן משה, ובעצה שהוא נותן לעם ישראל. יתרו מגיע כגוי מחוץ לעם ישראל, ומיד הוא מתחיל לומר למשה כיצד עליו לנהל את מערכת המשפט, ומשה מקבל את עצתו בלי להניד עפעף. מדוע משה מקבל את עצתו של יתרו? ומדוע פרשה זו מגיעה קודם למתן תורה?

אם נתבונן בפרטי הפסוקים, נשים לב שיש שוני והבדל בין העצה שיתרו נותן, לבין התפיסה של משה את תפקידה של מערכת המשפט. הבדל זה מתבטא גם כאשר משה מיישם את עצותיו של יתרו.

פרקטיקה מול נוכחות ה'

הבדל ראשון: כאשר יתרו רואה כיצד משה דן את העם, הוא שואל את משה: מדוע אתה יושב לבדך וכל העם נצב עליך מן בקר עד ערב

יתרו אומר למשה 'אתה לא יכול לפסוק את כל הדינים לבדך, ולהצליח לשפוט את כל העם. משה שומע את טענתו של יתרו ועונה לו: ויאמר משה לחתנו כי

המביא את דבר ה' לעולם – הוא היחיד שיכול לשפוט את העם.

הבדל נוסף בין גישתו של יתרו לבין גישתו של משה: יתרו אומר למשה 'הדבר הגדול יביאו אליך' ואילו כאשר משה מקיים את דבריו, אנו רואים שכתוב ש'את הדבר הקשה יביאון אל משה'. יתרו טוען שכאשר יש 'תיקים' כבדים שהדיון בהם הוא על הרבה כסף או השלכות משמעותיות אחרות, משה הוא זה שצריך להכריע. אך משה עונה לו שהשאלה היא האם קל או קשה לדעת מה ה' רוצה שיהיה הדין במקרה כזה, ובשאלה הזו תלויה ההתערבות של משה בדיון.

יתרו הוא אדם פרקטי הוא דואג שהמערכת תעבוד כמו שצריך, ואילו משה מחפש את הנוכחות של ה'. אם כך, מדוע משה מקבל את מה שיתרו אומר, הרי לפי מה שמשה רוצה הכי מתבקש שהכל ישב עליו כי הוא זה שיכול להודיע לעם את חוקי האלקים ואת תורותיו?

גילוי אלוקות בעולם התחתון

כפי שנכתב משה מקבל את עצתו של יתרו אך עם שינויים קלים. שוב המקרה הוא מיוחד מאד, מגיע גוי שמבין בפרקטיקה ובא ואומר למשה שהוא צריך לנהל את מערכת המשפט בצורה טובה יותר. משה שומע את יתרו ודווקא בגלל שהוא מגיע מהעולם החיצון ובגלל שהוא מדבר בצורה פרקטית, הוא מקבל את עצתו. באמת מה שמעניין את משה זה שיהיה גילוי אלוקות בעולם הזה התחתון. כאשר

מגיע מישהו שמייצג בצורה חזקה את הגשמייות של העולם ואומר לו שזה פשוט לא עובד, משה מבין שמהו צריך להשתנות. אם משה רוצה שה' יתגלה במציאות הגשמית, הוא צריך לרדת יותר למטה, כדי שה' יתגלה בעולם הזה כמו שהוא. משה מקבל את העצה של יתרו כי הוא מבין שהאלוקות צריכה להתגלות במקום יותר תחתון מהמקום אליו הוא מצליח לבדו להוריד את גילוי ה'.

גם כאשר יתרו מציע את העצה הוא מתנה זאת באישור מה', כמו שכתוב 'אם את הדבר הזה תעשה וצוך אלקים ויכלת עמוד'. גם יתרו רוצה שהמציאות תהיה כלי לגילוי של ה', אבל הוא מגיע מצד המציאות ויודע מה יכול להיות באמת כלי לגילוי ה', ומה לא יהיה מספיק כלי וממילא לא יהיה גילוי אמיתי.

הפתרון המוצע הוא שיהיו דינים שהם שרי חמישים ושרי עשרות, כלומר שיהיו אנשים נוספים שיגידו מה ה' אומר, גם אם הם לא עומדים בקשר ישיר עם ה' ושומעים ממנו את רצונו. ה' רוצה שגם דרך אנשים פשוטים יותר הוא יוכל להתגלות, שהמציאות כמו שהיא רחוקה יותר מה', גם שם היא תבטא אלוקות.

מדברנו עולה שמעשה יתרו קודם למתן תורה, כיוון שהוא הכנה אליו. כאשר האלקות מתגלה במציאות תחתונה יותר וגם מקומות רחוקים יותר הופכים להיות כלי לאלקות, ה' יכול להתגלות בלי הסתרם במתן תורה.

גם בימנו אנו יכולים לראות שיש גויים שאומרים ליהודים כל הזמן כיצד הם צריכים להתנהל. האו"ם כל הזמן אומר ליהודים, שהם לא בסדר שהם אומרים ועושים דברים כאלו ואחרים.

לצערנו, בשונה מיתרו, הכוחות הפועלים באו"ם, לא מעוניינים לעזור לעם ישראל אלא להיפך... ובכל זאת עם ישראל הרבה פעמים מקשיב להם, ופועל לפי גחמותיהם במידה כזו או אחרת. המדינה שהכי רגישה להחלטות האו"ם היא מדינת ישראל, כתוצאה מכך יש הכי הרבה החלטות של האו"ם כלפיה, באין ערוך למדינות אחרות.

צריך לשים לב שיש הבדל מהותי בין איך שהיהודים מתייחסים לחוקים הבינלאומיים, לבין איך שהגויים מתייחסים אליהם. הגויים רוצים שיהיה מערכת איזונים והסכמים טקטיים, שירסנו את הכוחניות שיש בעולם. בזה הגויים דומים ליתרו בפרשתנו, הם חושבים פרקטית מה יעזור לקיום המערכת. היהודים לעומת זאת מאמינים בחוקים אלו כאילו הם מוסר אמיתי וערכי, ולכן הם מתאבדים על מוסר בהזדמנויות שונות. היהודים, כמשה רבנו, מעוניינים בתורה שמגיעה מלמעלה, לצערנו הם מתייחסים להסכמים פרקטיים כאל תורה משמיים. (יהודים אלו לא מבינים מה הצורך שלהם בתורה מן השמיים, ולכן הם מחפשים את התורה במקומות לא נכונים...)

בכל זאת כיוון שהגויים נהנים להגיד ליהודים מה הם צריכים לעשות והיהודים נהנים להתייחס ברצינות למה שהגויים טוענים, מתרחש במציאות תהליך מעניין. כיוון שעם ישראל מתייחס להסכמים בינלאומיים כאל מוסר, כל העולם עסוק כעת בשאלה מה מוסרי לעשות ומה לא מוסרי לעשות. כאשר אנשים עסוקים בלחשוב מה מוסרי ומה לא מוסרי, זה משפיע גם עליהם וממילא הם נהיים קצת יותר מוסריים.

בעצם יוצא משהו מעניין, יש יהודים שמאמינים שיש גילוי אלוקות בעולם, והם מקשיבים לתורת ה'. סביבם יש יהודים שלא מספיק מאמינים בה', אבל בתוכם הם מאמינים בני מאמינים ולכן הם מתייחסים להסכמי האו"ם כאל חוקים מוסריים. סביבם מתאגדים כל האומות להגיד להם, בגלל שנאת ישראל, מה מוסרי ומה לא וממילא הם מתעדנים.

כיום תהליך זה נעשה בצורה מעוותת. היהודים הם אלו שאמורים להגיד בגאון מהו דבר ה', כמו שכתוב 'כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים'. במקום זאת הגויים הם אלו שאומרים מה 'מוסרי', ואילו היהודים הם אלו שמקשיבים. אף על פי כן בדרך ממילא המציאות התחתונה נהיית קצת יותר מתוקנת, וקצת יותר קרובה לאלוקות. גם תיקון ממילאי זה הופך את המציאות המאד תחתונה להיות קצת יותר כלי לגילוי ה'.

שנזכה שהמציאות כולה תהיה כלי
לגילוי ה', כך שהוא יתגלה אלינו בלי שום
הסתרים ומסכים.

וצדיק יסוד עולם – חלק ה

שיעור חמישי בסדרת השיעורים על המאמר של מו"ר הרב יצחק גינזבורג
שליט"א 'וצדיק יסוד עולם'. במאמר מתבארות שלוש התכונות של רבי –
נשמה חדשה, נשמה דאצילות ונשמה כללית. השיעור נוגע גם במושגים
יסודיים בקבלה וחסידות – גלגולי נשמות, פרצופי אצילות ועוד, ומבאר אותם
בדרך חדשה.

שלושת התארים קשורים ל'שוב'

כתכונות של רצוא. אמנם כיון שהרב הסביר
שהרבי נועד לשם השוב, צריכים להבין איך
הבחינות הללו מסייעים לנו בעבודת השוב.

אם כן נראה איך הרב מבאר את
שלושת הבחינות:

ההסבר של הרב הוא לא לפי הסדר
של א) נשמה חדשה, ב) נשמה דאצילות ג)
ונשמה כללית, ולכן נקפוץ קצת ונלמד לפי
הסדר של המושגים:

נשמה חדשה

"נשמה חדשה" היא על דרך "אור
חדש" ("על ציון תאיר"), ומבאר
בדא"ח
שהיותו "אור" הוא "חדוש" גמור, היות
שעד כאן היה בגדר "עצם" חשוך ("ישת

דיברנו פעם קודמת על כך שישנם
שלושה תארים לרביים, לממוצע המחבר.
ובלשון הרב:

ידוע ע"פ מסורת החסידות שלרבי
אמיתי (בקרב חסידי חב"ד הכונה למורנו
הבעש"ט, הה"מ נ"ע ונשיאי חב"ד
לדורותיהם) ישנן שלש תכונות
עצמיות: היותו א. נשמה חדשה, ב. נשמה
דאצילות, ג. נשמה כללית (כנגד "ראש תוך
סוף" כדלקמן).

למדנו קודם שהרב מבאר
שההתקשרות לרבי בעיקרה נועדה לשם
ה'שוב' ולא לשם ה'רצוא'. ואילו שלושת
התארים שבהם הרב כעת מתאר את דמותו
של הרבי, נשמעים באופן פשוט דווקא

בעצמה (דהיינו הגלוי שמתגלה בה מצד עצמה, שהרי שרש כל נש"י הוא בעצמות ממש)." (ממש).

נספר סיפור שסיפרנו כבר כמה פעמים: פעם שאלו ברדיו את מנחם ברוד, הדובר של חב"ד, על הביטוי של הרבי, ש"רבי הוא עצמות ומהות איך שנתלבש עצמו בגוף". מנחם ברוד השיב שזהו עניין עמוק בחסידות. הרב יצחק אמר על כך שדובר של חב"ד לא אמור לענות תשובה כזו. הוא אמור לענות תשובה פשוטה, ואם הוא עונה כזו תשובה – הוא פסול מלהיות דובר של חב"ד. מה שהרב יצחק אז הסביר היה שקודם כל צריך לומר שכל יהודי הוא כזה, לא רק הרבי. לאחר מכן אפשר להסביר מהו כל יהודי. אבל קודם כל אין שום קושיא, כי כל יהודי הוא כזה.

עוד מעט נחזור לדברי הרב יצחק שם בתחילת ההסבר, אבל כעת אנו עדיין בהסבר מהי 'נשמה חדשה', שאנחנו מסבירים שהכוונה היא למצוא בתוך המציאות של האדם, שהכי טבעי לו להיות בתוך העצמות לגמרי והקיום שלו בתור נשמה הוא משהו מיוחד⁸.

עוד פעם, יש איך שזה בסדר השתלשלות, ויש איך שזה באדם עצמו.

כמו שיכול להיות בן אדם שחי בכזו דבקות כך שכל הזמן הוא צריך להחזיק את

חשך סתרו" בלבד, גם בינו לבין עצמו יתברך, כביכול. וכן יתפרש ענין "נשמה חדשה" באותו האופן, דהיינו שהיא "חדשה" בתור "נשמה", היות שעד עתה היתה כלולה בעצמות ממש (ושעל כן "קרובה" היא לזכור את שרשה בעצמות).

נשמה חדשה היא כזו ש'חידוש' לקרוא לה נשמה. למה? אני שואל שאלות פשוטות – בעיניים רואים רבי, בן אדם, נשמה בגוף. זה כזה חידוש שיש כאן נשמה?

ניתן לכך דוג' פשוטה: נצייר צדיק שנמצא בבערה כל כך גדולה, עד שהוא צריך כל הזמן להחזיק את עצמו בתוך הגוף. ישנם כמה סיפורים כאלו על צדיקים שלשרוד בתוך גוף לא היה להם כה פשוט, מרוב הדבקות שלהם.

אם כן נבין שכשם שיש צדיק ש'חידוש' אצלו שהנשמה נמצאת בתוך הגוף, כך למעלה מזה יש צדיק שחידוש אצלו בכלל שהוא נשמה ולא כלול בעצמות ממש. כך הרב רוצה לתאר את אדמו"ר הזקן – חידוש שהוא בכלל הפך להיות נשמה.

[לפי זה כל נשמה היא חדשה, כי היא הייתה כלולה קודם לכן בעצמות] אפשר להגיד ככה, כך הרב פותח את ההסבר עליו דילגנו: "נשמת הצדיק

⁸ **שאלה:** שם נשמה נופל עליה רק בהיותה בגוף? **תשובה:** לא. **שאלה:** אז החידוש הוא בעצם זה שהיא נהיית משהו בפני עצמה? **תשובה:** כן.

יש אחד, רבי – שככה הוא מסתכל על המציאות, ועל עצמו, וזה חידוש שככה הוא מסתכל. אנחנו לא כל כך מרגישים ככה, והרבי כן ככה מסתכל. אמנם, אם נשים לב נראה שההסתכלות של הרבי, דווקא נראית לי יותר הגיונית. אם אני חושב על כך בנחת, ולא מתוך מחשבה ולחץ שזה שייך רק אצל רבי, אני מגלה שיש נקודה בפנים שאומרת שיותר פשוט להיות חלק מהעצמות מאשר להיות המציאות שלי. זה משהו יותר פשוט, יותר מחדש שיהיה אותי. אם נאמר זאת במילים פשוטות: יותר מחדש שנולדתי משלא נולדתי. רק שבדרך כלל אנו לא חיים ככה, ונשמה חדשה ממש חיה ככה, שחידוש שהיא נשמה.

ניתן להשוות זאת לדברי רבי נחמן המפורסמים: "חידוש כמוני לא היה מעולם". זה מאוד מפתיע, אנחנו אומרים חידוש עוד יותר מחדש מבחינת הביטוי. חידוש בכלל שיכול להיות שיש אותי. אני לא יודע איך יכול להיות אותי?...

שאלה: אז כל יהודי הוא חידוש שלא היה כמוהו? **תשובה:** כן. עכשיו אתה מבוסס?...

שאלה: הרב אומר שיש את הנשמה כפי שהיא הייתה כלולה בעצמות, ונשמע שכעת המצב השתנה וזה לא ככה. **תשובה:** ברור ה' מופיע בתוך המציאות. **שאלה:** וזה לא העצמות ממש בתוך המציאות? **תשובה:** לא שזה לא. מצד העצמות זה ככה, אבל יש הבדל – זה מצטמצם. אחרת לא היה כלום. יש את איך שזה מופיע. **שאלה:**

עצמו כדי לא לברוח מפה, כך אפשר להסתכל עוד יותר למעלה שיש אחד שכדי להיות נשמה הוא חייב להחזיק את עצמו כי באופן טבעי הוא יחזור להיות כלול בעצמות.

שני הציורים רחוקים ממנו, אך הציור השני רחוק יותר מהציור הראשון. על ידי הציור הראשון קל לאדם להבין את הציור השני.

אם רוצים להבין זאת בצורה פשוטה, זה כמו שיותר פשוט להגיד שיש ה' מאשר להגיד שה' עשה שיהיה גם עולם. זה מחדש, שיהיה דבר כזה מציאות כאשר יש ה'. כי אם 'אין עוד מלבדו', איך פתאום נוצרה מציאות חוץ לו? זה שהעולם קיים הוא יותר חידוש מאשר אם היה חלק מהעצמות.

שאלה: אם הכל הוא ה', למה זה חידוש? **תשובה:** למרות שהכל הוא ה', זהו חידוש שה' מצטמצם למציאות. יותר פשוט שהכל יהיה עצם פשוט, בלי התפשטות בכלל.

אם נחשוב על סדר ההשתלשלות, יש את ה' ואור אין סוף, וכו', וכו', וכל דבר הוא מחדש. אם נחתוך את סדר ההשתלשלות למעלה, אז הכל יחזור למעלה – למציאות הכי קדומה. הכוונה שבסוף מה שלא תוכל להגיד עליו 'לפני' בסדר ההשתלשלות הוא הכי פשוט, וכל מה שאחריו הוא מחדש.

זה משהו שאני לא יכול להבין אותו.
תשובה: זה מה שדיברנו בשיעור הקודם, על נמנע הנמנעות.

למה אני אומר זאת בנחת? כי אם אני אומר זאת בתחושה של 'התעלות' יצא הפוך ממה שהרב רוצה להסביר פה. הרב רוצה להסביר את כל זה בשביל ה'שוב' שלי, לא בשביל ה'רצוא'. בשביל ה'רצוא' לא צריך ממוצע, אני רץ אל ה' וזהו. אבל בשביל ה'שוב' אני צריך שיהיה לי ציור כזה. כדי שיצטייר לי טוב – אני צריך רבי. בלי שיש לי את הרבי שמסביר לי זאת טוב, הציור שיהיה לי בראש לא יהיה מוצלח. ב'רצוא' לא ברור לי בדיוק לאיפה אני רץ, וזה לא מפריע, אבל ברגע שאני רוצה שיתיישב בתוכי – אני צריך שיהיה צדיק שהוא נשמה חדשה.

ברור שאם אני מסתכל על הצדיק אני מסתכל למעלה כמו ברצוא, אבל בסוף הרב רוצה שהציור של הצדיק יתיישב לך בראש, ולשם כך אתה צריך את הצדיק. בשביל סתם להיות קשור לקב"ה לא צריך, כל אחד

קשור לעצמות וזהו, הוא יכול לרוץ לשם, אבל כדי שיתיישב בתוך המציאות, איך מצד אחד יש הקב"ה ומצד שני יש את המציאות – לשם כך צריך שיהיה לנו צדיק שיכול להיות חיים כאלה².

בסוף מה שהרב רוצה להגיד הוא שלהבין שהמציאות לא מכילה את ה' ואני צריך לברוח ממנה יותר קל מאשר שה' יסתדר לך עם המציאות. כדי שה' יסתדר לך עם המציאות – אתה צריך צדיק. אתה לא יכול להסתכל על עצמך ולהגיד – זה מסתדר. זה לא נראה כל כך מוצלח... בשביל זה צריך צדיק. בשביל ה'רצוא' אתה לא צדיק...

נגיד זאת בצורה אחרת: אני אומר לכם את הדברים בצורה מאוד פשוטה, זה נורא פשוט, והכל נחמד. אבל אם אין צדיק שנותן לך גב, נניח שהיינו יושבים פה בלי שהיה את כל כתבי חב"ד והיינו אומרים את זה, היינו מרגישים שאנחנו מקשקשים במח לגמרי לגמרי. היינו חושבים – בסדר, משחקים, ככה וככה, לא היינו מרגישים

'מחודש' שלה? כיף לה להיות בצורה מחודשת, אנשים אובעים חידושים.

שאלה: זה נכון שהוא הכי למעלה, נוגע בנקודה למעלה, אבל הוא נהיה נשמה בסוף. **תשובה:** כן.
שאלה: אני רואה את זה? **תשובה:** רק אם אתה מסתכל. אם אתה לא מסתכל – אתה לא רואה את זה.
שאלה: איך מסתכלים בעצמות? **תשובה:** הרב מסביר שזה מאוד קשה. קשה לך להסתכל ככה על עצמך. זה מה שהרב מסביר. ב'רצוא' שלך אתה יכול, אין בעיה, אתה יכול לרוץ לקב"ה; אבל ב'שוב' שלך לא תצליח לצייר, אלא תצייר משהו אחר לגמרי. **שאלה:** ברצוא הריצה אל ה' היא החידוש, ובשוב הפשוט הוא להיות מושרש בה' והחידוש הוא למטה? **תשובה:** זה עדין יותר.

² **שאלה:** למה העובדה שפשוט לי יותר לא להיות קיים קשורה ל'שוב'? נשמע יותר שהתנועה הזו שייכת ל'רצוא'. **תשובה:** בשביל להיות קשור לקב"ה אתה לא צריך דמות באמצע, ובשביל 'שוב' אתה צריך. באופן פשוט היית חושב שבשביל ה'שוב' אתה צריך אדם מאוד מעשי, מאוד פרקטי, שיוודע להזיז דברים, לשלוח שליחים לכל העולם. אבל לא, בשביל ה'שוב' אתה צריך צדיק שממחיש את היותו נשמה חדשה.
שאלה: מה הקשר בין זה לבין שוב? **תשובה:** שמתיישב לך בראש הציור של 'שוב', מתיישב לך מה זה אומר, שיהודי מושרש בעצמות. **שאלה:** אבל לכאורה ההכרה הזו גורמת בנפש תנועה של רצוא? **תשובה:** הנפש רוצה להיות באופן הכי 'טבעי' שלה או באופן הכי

שהדברים הללו מבטאים משהו פשוט. הייתה לנו תחושה שהכל בכאילו...

אבל כאשר אתה רואה שיש אנשים שזו השפה שלהם לבטא את מה שהם חיים, וכל מה שהם עושים בעולם הוא תוצאה של המקום הזה, ורק מתוך כך אתה מתחיל גם לדבר על כך – אתה מגיע למסקנה שכנראה זה כן חלק מהמציאות וזה לא רק 'לקשקש' על כל מיני דברים. אתה מרגיש שזה אומר לך משהו, ואתה שמח להגיד אותו.

שאלה: השוב הוא שיש את המציאות שלי וזה מסתדר עם זה שיש הקב"ה? **תשובה:** הפוך, שיש הקב"ה ובכל זאת זה מסתדר עם זה שיש מציאות.

נשמה דאצילות

טוב, עד כאן מה שהרב הסביר על נשמה חדשה. כעת נחזור למעלה, לתחילת ההסבר על שלוש התכונות של רבי:

נשמת הצדיק בעצמה (דהיינו הגלוי שמתגלה בה מצד עצמה, שהרי שרש כל נש"י הוא בעצמות ממש) היא "אור עצמי דאצילות" (לשונו של כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב בנוגע לכ"ק אדמו"ר הזקן), וכידוע שבעולם האצילות "איהו וחיהי חד בהון, איהו וגרמוהי חד בהון".

הרב מסביר עכשיו מהו עולם האצילות, שאצילות היינו להיות ממוצע:

כל ענין ה"אצילות" הוא לשמש "ממוצע המחבר" בין אלקות

ועולמות (בין המאציל העליון ב"ה לנבראים), כנודע. בנשמות דאצילות גופא ישנן דרגות שונות, כמובן, ואין כל נשמה דאצילות "אור עצמי דאצילות", כמבואר באגה"ק סימן כ. ועיי"ש במה שנשמות דאצילות "אינן בכלל יש ודבר נפרד בפ"ע אלא הן מעין בחי' אלקות בצמצום עצום... ואף גם לאחר שירדו הנר"נ דאצילות לעולם הזה לצדיקים הראשונים..." והיינו שכל ענין נשמה דאצילות הוא מה שאינו יש ודבר נפרד בפני עצמו, ושעל כן הוא יכול לשמש "ממוצע המחבר".

מהי 'נשמה דאצילות'?

כמו שאני יכול להבין שעולם האצילות הוא 'ממוצע המחבר' ולא 'ממוצע המפסיק', ככה אני יכול להצביע על נשמה מסוימת, ולהגיד שכאשר אתה רואה את הנשמה הזו אתה מבין שהיא 'ממוצע המחבר' ולא 'ממוצע מפסיק'. כך הרב מסביר את המושג 'ממוצע מחבר' לעומת 'ממוצע מפסיק'.

נלך אחורה: היו כאלה שאמרו שלהגיד שיש עולם האצילות – זה עצמו 'ממוצע מפסיק'. היה זה בתקופה שהתגלתה חכמת הקבלה. לדוג' בשו"ת הריב"ש כתוב שהקבלה היא כפירה, כיוון שכתוב בקבלה שבעולם האצילות יש עשר ספירות שהם אלקות, וכמובן להגיד שיש עשר אלקים זו כפירה.

שכופר בעולם האצילות אמור בעצם לכפור
בנבואה.

זו באמת אמונה תמימה, שאנו
מאמינים שהא-ל מנבא את בני האדם. זהו
חידוש, אבל כך אנו מאמינים. אם נשים לב
האמונה הזו היא מאד מיוחדת, העובדה
שאתה מאמין שהתורה ניתנה מפי הבורא
היא חידוש עצום. מאיפה אתה יודע
שהתורה היא מהבורא? הרי אם ראית את
הבורא – ראית משהו מגושם, ואם כן זה
כבר לא הבורא. ואם לא ראית את הבורא –
אז איך אתה יודע שהתורה ניתנה מהבורא.

בעצם, את אותה קושיא שאמרו על
עולם האצילות אתה יכול להגיד על כל
דבר. ממילא, אני רוצה להגיד שכשהקב"ה
עשה שיהיה ממוצע, הכוונה שהקב"ה
צמצם עצמו לשם. וכמו שה' עשה שתהיה
מציאות, כך הוא עשה שיהיה משהו
שמחבר אותו למציאות. אפשר להגיד זאת
על התורה ועל הנבואה, ואותו דבר אפשר
להגיד גם על עולם האצילות.

כעת הרב מסביר שכמו שאפשר
להגיד זאת על עולם האצילות – כך אפשר
להגיד זאת גם על הצדיק, שגם הוא ממוצע.
מה הכוונה שהוא ממוצע? הוא מתאר לך
באישיות שלו, בתורות שלו, במה שהוא
מבטא, הוא מצליח להסביר לך בעצמו –
מהי נשמה של יהודי. וכך אתה קולט
שבעצם יש 'ממוצע מחבר' בין הקב"ה לבין
המציאות. זה נקרא נשמה דאצילות.

שאלה: אתה יכול פשוט לא
להסביר. אם לא תסביר – לא תסתכן. אתה

אם כן היו כאלה שחשבו שעולם
האצילות עצמו הוא כפירה, ממוצע מפסיק.
למה הם חשבו ככה? כי מבחינתם יש ה',
יש אותנו, וזהו – אין באמצע. אין דבר כזה
לשיטתם להגיד שיש משהו באמצע שהוא
קצת ה' וקצת אנחנו. אלו הסתכלו על עולם
האצילות כממוצע מפסיק.

האר"י מסביר- (אמנם הדברים
הוסברו כבר קודם, אבל אצלו ההסבר הכי
בהיר): שיש עולם האצילות, ולמרות שיש
עולם האצילות הוא לא 'ממוצע מפסיק'
אלא 'ממוצע המחבר'.

איך האר"י מסביר את זה? באופן
הכי פשוט – כאשר הקב"ה ברא אותנו,
אפשר להגיד שיש בינינו נתק מוחלט, יש
אותו ויש ואותנו וזהו; ואפשר להגיד שהוא
לא ברא את המציאות כך שתהיה מנותקת
ממנו אלא בצורה כזו שהיא מחוברת אליו,
'ממוצע המחבר'.

איך ה' עשה שהמציאות תהיה כזו?
ה', בלשון של האר"י, צמצם את עצמו, כדי
שאנו נוכל להיות בקשר איתו איך שהוא
צמצם את עצמו. כלומר, למה עולם
האצילות הוא 'ממוצע המחבר'? כי הוא מה
שה' עשה כדי שאנו נוכל להיות בקשר
איתו.

אחרת, אם אני אומר שאין עולם
האצילות כי חתוך באמצע בין הקב"ה
לבינינו ממילא גם אין דבר כזה נבואה.
בסוף, אם מה שתפסת בנבואה, זה את ה'
אתה מגושם. ואם מה שתפסת בנבואה זה
לא ה' – אז אתה לא נביא בכלל. לכן, מי

מתווכחים מה הקב"ה אומר כי הם חושבים שהקב"ה נכנס לתוך הדברים שלהם. בסוף כאשר אנו לומדים תורה אנחנו מרגישים שיש פה ממוצע, והוא 'ממוצע המחבר', לא 'מפסיק'.

שאלה: למה זה נקרא ממוצע ולא העצמות? **תשובה:** כי אם זה יהיה לגמרי העצמות – לא תהיה שום נפקא מינה לשום דבר. זה יהיה מופשט, בלי אחיזה.

שאלה: איך כן אפשר לאחוז? **תשובה:** במצוות זה הכי פשוט. איך אנחנו אוחזים בקב"ה? עיקר האחיזה היא במצוות. איך אני יודע? מגר שנתגייר. מה אומרים לו? שמה הוא צריך? לקיים מצוות. לא נשאל אותו שאלות פילוסופיות, במה הוא מאמין ואיך הוא תופס את הצמצום, אלא הוא טובל במקווה ומקיים מצוות כדי לתפוס בקב"ה. זהו ממוצע.

כך הרב מתייחס פה לעולם האצילות: שה' עשה שיהיה 'ממוצע מחבר' כדי שיהיה עוד יותר אחיזה בו. אחרי זה הוא יורד עוד יותר למטה, שיהיה מצוות, ויורד גם לצדיק.

בסוף, מה מחבר אותנו לקב"ה? זה שיש לנו אמונה בעצמות ה' או שיש לנו מצוות? אנחנו רוצים להגיד שאי אפשר את זה לבד, ואי אפשר זה לבד. זה חידוש, באופן פשוט הייתי חושב שאי אפשר בלי אמונה אבל אפשר בלי מצוות. אבל באמת, אי אפשר בלי שניהם. מצוות בלי אמונה – לא ברור מה זה, זה לא מצוות. אך אמונה בלי מצוות באמת גם זה לא ברור, ואין זו

לא יודע להסביר מה היה בהר סיני, רק ברור לך שה' נתן את התורה. **תשובה:** לפי מה שאמרתי אני גם כן לא יודע להסביר, רק אומר שיש עולם האצילות. **שאלה:** אבל לא צריך להתעסק עם זה. **תשובה:** למה לא להתעסק? הרי אני מתעסק עם זה שיש נבואה ויש תורה. **שאלה:** אתה עוסק בלהבין את הנבואה, אבל לא בלנתח את מהות הנבואה. **תשובה:** אם אתה לא מבין את המדבר, גם את הדיבור שלו אתה לא יכול להבין. אתה מניח שהוא שם את עצמו בתוך הדיבור בצורה כזו שאתה תבין. אם אתה לא מחליט שהוא נכנס פנימה לתוך המציאות – אין באמת קשר. **שאלה:** הוא נכנס, אבל אני לא יודע להסביר את זה. **תשובה:** נכון, גם אני לא יודע להסביר. יש רק שה' צמצם את עצמו, אין פה הסבר.

ההסבר היחיד הוא רק להגיד שה' באמת הכניס את עצמו. כמו שה' החליט לדבר תורה במעמד הר סיני והחליט לנבא אנשים, כך הוא החליט להיות בתוך עולם העשייה. הוא רצה שיהיה ממוצע מחבר.

תשאל כל תלמיד חכם, וכך הוא יגיד לך. כל יהודי שאומר חידוש תורה מבטא זאת. אחד אומר שה' אומר ככה, והחבר שלו אומר שזה לא נכון, והוא מתווכח איתו. עכשיו הקב"ה צריך להגיד מה הוא אומר לפי השניים הללו... אם נחשוב שה' לא נמצא בתוך התורה, זה לא הגיוני, ככה עומדים שני ליצנים שצועקים מה ה' אומר? אתם מחליטים עליו? ! אפילו אני לא הייתי מבסוט אם שני ליצנים היו מתווכחים מה אני אומר, אז הקב"ה... אלא שהם

אמונה באמת. אם בסוף הקב"ה לא אומר לך שהוא רוצה שתאמין בו – זה שום דבר. אתה לא יכול להאמין בו מצידך בלי שה' רוצה. **שאלה:** כי אין לי קשר. **תשובה:** זה העניין, אם אין לך קשר זה נקרא שאתה לא יכול. אתה לא יכול לייצר מצידך, חייב שיבוא מצד ה'.

הנושא פה בכל אופן הוא שהצדיק הוא ממוצע המחבר כמו עולם האצילות.

וכדלקמן בענין "ונתתי עשב". אך עם כל זה "אור עצמי דאצילות" הוא "חדוש" גמור גם לגבי נשמות דאצילות סתם וד"ל.

נשמות דאצילות הן בסוד "אצילי בני ישראל", עליהם נאמר "ויחזו את האלקים וישתוו", שפרוש, למעליותא, הוא שהמשיכו את גלוי האלקות ממש בתוך הגוף הגשמי (ע"ד "אלקי בקרבי" ו"בקרבי קדוש", וכדלקמן).

עד כאן מה שהרב הסביר על נשמה דאצילות. כעת הרב אומר כך:

נשמה כללית

היות והצדיק הינו "נשמה חדשה", "זוכר" הוא את שרשו בעצומ"ה כביכול (וכידוע בכתבי האריז"ל שנשמה חדשה הינה זכה, נקיה וטהורה מכל פגם דחטא וגלגול המשכח ממנה את מקורה ב"טהירו עילאה", ובפרט נשמה חדשה ממש שלא היתה כלולה בנשמת אדם

הראשון, שהיא דרגת הנשמות דלע"ל, וממילא לא הוטמאה כלל וכלל בחטא אדה"ר. נשמה כזו זוכרת היטב את "הנגון הנפלא" ששמעה בהיותה למעלה בשרשה, בסוד "אדם פנימי" כנודע (עיין בחנה אריאל ד"ה "בטחו בה' עדי עד וגו'"). והנה ברבי אמיתי ג' הבחינות ד"אדם פנימי", "אדם אמצעי", "אדם חיצוני", המתבארות שם, הן כנגד "ראש תוך סוף" שבנשמה, וכמו שמתבאר (כאן), וכידוע המשל בזה בשם הרה"צ ר"ה ז"ל.

כעת הרב אומר שתשים לב שלמרות שזו נשמה חדשה, היא בכל זאת מתלבשת בנשמות-משנה בלשונו:

ויש להעיר שגם נשמה חדשה בעצם עשויה להתלבש בנשמות-משנה, בסוד הגלגול או העבור, ע"ד התלבשות פרצופי האצילות זב"ז.

הנשמות יכולות להיכנס אחת בתוך השנייה, כמו שפרצופי אצילות נכנסים אחד בתוך השני. כאשר אנו קוראים בכתבי האר"י אנו מגלים עיסוק רב בכך שהנשמה הזו מתגלגלת באדם ההוא, והנשמה הזו מתגלגלת בהוא, וזה נשמע מגושם הרבה פעמים.

אבל כאשר קוראים הרבה בדברי האר"י, רואים שזה לא יכול להיות כל כך

מגושם, אי אפשר להיסחף עם זה יותר מידי.

הגלגולים בכתבי האר"י הם כמו הפרצופים בעולם האצילות, שכמו שאמרנו קודם אין הכוונה לעשרה פרצופים של ריבוי חס ושלום. אלא מה הכוונה? כמו שאומרים שיכול להיות לאדם הרבה 'פנים', אני רואה בן אדם ואני רואה שיש לו הרבה רבדים, שהוא מתייחס אלי בהרבה עומקים, עומק לפנים מעומק. כל פעם אני מרגיש את העומק היותר עמוק, וכך אני רואה את כולו עם כל העומקים שלו יחד.

הרב מסביר פה שכך גם הנשמות רואות את עצמן, הם אחד לגמרי, והם מתלבשות אחת בתוך השניה. אנחנו רגילים לראות עצמנו נפרדים אחד מהשני מאוד חזק, אבל כאשר מסתכלים מלמעלה רואים שישנה התלבשות.

ניתן לכך דוגמא פשוטה: בפתח אליהו כתוב שהנשמות יוצאות מהמחשבה של ה', "ישראל עלו במחשבה". נשמה אחת קודמת למחשבה שנייה, והיא תוצאה שלה. נניח שאני רוצה לבנות בית ומאוד הייתי רוצה שהחלונות יהיו גדולים, והצבע של הגג יהיה אדום, אז יש לי כמו מחשבה כללית – נשמה כללית, ולאחר מכן מלא מחשבות שאפשר להסתכל שכולם אותה מחשבה. כך יש נשמות שהן בעצם אותה נשמה, אבל הן פשוט מתגלגלות אחת בתוך השנייה, כמו המחשבות שלי שגם מתגלגלות.

כאשר האר"י מדבר על גלגולים, הציור הוא כמו שהמחשבות שלנו מתגלגלות. לפעמים המחשבות – נשמות מתגלגלות ה' ירחם, וזה תלוי בזכות ובחטאים שלנו. אבל באמת אם אני רוצה להבין את המושג גלגול, זה דומה לגלגול של המחשבות. ה' חושב משהו, וזו הנשמה הזו, ומתוך כך הוא חושב משהו אחר, ויוצאת מחשבה אחרת. כך נשמות מתגלגלות.

בדרך כלל מציירים גלגול נשמות כמו כדור שעל הרצפה, מישהו נותן בעיטה ומתגלגל, ואחרי זה מישהו נותן בעיטה ומתגלגל לצד השני, ואז גלגול נשמות יוצא כמו כף הקלע. כאשר מציירים ככה, מפרשים ש'מתגלגל' הכוונה נזרק ממקום למקום. אמנם, שני הציורים – הן של כדור מתגלגל והן של מחשבה מתגלגלת – הם לא לגמרי הפוכים אחד מהשני. לפעמים באמת הנשמה שלי מתגלגלת כמו כף הקלע. אבל הציור הפנימי יותר הוא שהמחשבות מתגלגלות אחת מהשנייה.

שאלה: מהי הנשמה החדשה? האם היא המחשבה הראשונית של ה' **תשובה:** נשמה כזו שמתחילה מההתחלה, שלא מאבדת את ההתחלה כאשר היא מתגלגלת. נשמה כזו עושה את כל התהליך מההתחלה, ולא רק מאמצע הדרך. אנחנו מתחילים מאמצע הדרך, בדרך כלל אנו זוכרים את עצמנו מגיל ארבע-חמש, אנו זוכרים את הילדות שלנו אבל בטח לא את ההריון שלנו, ובטח לא ההזרעה שלנו, ובטח לא כפי שמביא רבי נחמן את הטעם

מה הרב רוצה להגיד? שהבעש"ט הוא בעיקר נשמה כללית. מה הכוונה שהוא נשמה כללית? שכל הנשמות הם בעצם חלק ממנו. זו הכוונה שהוא נשמה כללית. כמו הסיפור המפורסם על רבי אלימלך שהוא רצה לראות את הבעש"ט, והוא ראה שהבעש"ט הוא כמו סלע שמתפוצץ למלא חלקים קטנים. הוא ראה שהנשמה שלו מתפוצצת לשישים ריבוא בעל-שם-טובים קטנים. כולנו בעל-שם-טובים קטנים.

הרעיון הזה כתוב בגמ' מאוד יפה. על מי? על רבי שמעון. כתוב (מכות יז, ב) – היולדת כרבי שמעון תלד, ומי שלא יולדת כרבי שמעון שלא תלד. יוצא שכל אחד הוא רבי שמעון קטן. מאז שיש את רבי שמעון, מי שלא שייך לפנימיות התורה – שלא יולידו אותו בכלל, אז כולם שייכים לשם בעצם.

שלה ואת הריח שלה ואת האין שלה. אנו לא רואים את כל מה שקדם לנו, אנו מתחילים מהאמצע. ולכן אנחנו נראים כמו כדור, וכל הזמן מקבלים בעיטה.

כפי שאמרנו, נשמה חדשה היא נשמה כזו שחידוש שהיא נשמה. כמו שלפעמים יש מחשבות שלא היית מעלה על דעתך שאפשר לחשוב אותם בכלל, וחידוש בשבילך שאפשר לחשוב ככה. כאשר אתה לומד דא"ח, אתה בכלל לא מעלה על דעתך לפני כן שאפשר לחשוב ככה. חידוש שאפשר לחשוב על זה בכלל.

שמזה יובן המסופר אודות מורנו הבעש"ט זי"ע שהיה בחינת ה"נפש" דוד המלך, וכן שייכותו לרבינו סעדיה גאון וצדיק נסתר מצפת [סיפור מאוד חשוב מהרי"צ, משהו מופלא מאוד. ממש מהדברים היסודיים] וכל זה בנוסף לנצוץ משה רבינו מהימנא שישנו בכל מנהיג הדור ודוק (ובפרט בסוד ישראל בעל שם טוב שעולה אלף אורות שניתנו למשה רבינו ע"ה בשעת מתן תורה, בסוד "כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש כבר נאמר למשה מסיני" כידוע).

התבוננות בסיפורי צדיקים

מה גרם לאדמו"ר האמצעי להפוך לחסיד? כיצד שברון לב מביא לשמחה?
וכיצד ניתן לקחת את החיים בקלות? התבוננות מופלאה בסיפור חסידי על
אדמו"ר האמצעי

החורף צריכים לנסוע לכפרים לגבות
את החובות,

ויש בזה סדר מיוחד: צריכים
לקח להדרך בקבוק יי"ש, והנסיעה
צריכה להיות בלילה, כי בלילות
החורף הגויים משכימים לקום בעוד
לילה, וכשבאים אל הגוי צריכים
קודם כל לשתות עמו "לחיים", כי
בלי זה אינו מתחיל לדבר כלל,
וצריכים ליתן כוס גם לערלית שלו,
כי אם לאו תקלקל את העסק, אח"כ
עושים עם החשבון, וכן הולכים עם
העגלה מבית לבית, עד שמקבלים
משלושה או ארבעה גויים את
החובות, ואחר כך צריכים לנסוע
הביתה, ללכת למקווה ולהתפלל,
ובכן אפשר כבר להבין איזה מין
תפילה היא זאת.

ואותו חסיד היה דווקא
מהחסידים הגדולים בעבודת
התפילה אלא ביטל את עצמו.

כשמוע הרב את דיבוריו אלה
התפעל מאוד, ונסע תיכף ומיד
בחזרה לליונא לאביו, והתאונן
לפניו על מצבו הרוחני, ובמה נחשב

האדמו"ר האמצעי, בנו של
הרב בעל התניא, היה חתנו של איש
נכבד מהעיר יאנוויץ. כשביקר את
חותנו ביאנוויץ, והוא עודנו צעיר
לימים, נפגש שם עם אחד מחסידיו
של אביו, אדמו"ר הזקן, בעל התניא,
ובשיחתו אתו ביטל את החסיד
ההוא בביטול גמור, הן במדרגות
השגתו והן באופן עבודתו בתפילה
וכיוצא בזה.

אמר לו אותו חסיד: מה
מתדמה אלי? מיהו אביך ומי הוא
אביו! אביך הוא רבנו, מדרגתו ועניינו
ידועים, כשהוצרך להמשיך נשמה
למטה, כלומר בבריאיתך, בוודאי
כיוון כוונות גדולות, והמשיך נשמה
גבוהה, ומזה נולדת. ואחר כך שמרו
אותך בשמירה מעולה, וכך גדלת
והיית לאשר היית. חידוש גדול!

אבל אני, הרי הכוונות שהיו
לאבי מובנות הן, והנשמה שלי
מסתם "סחב" מאוצר הנשמות,
וכשכבר נולדתי גדלתי כמו עץ,
ועכשיו הפרנסה שלי היא מה שאני
נותן להערלים כסף לזריעת
שדותיהם בעונת הזריעה, ובימות

הוא, הלא אין עבודתו שלמה כלל וכו'.

בבוא אותו חסיד להרב, בעל התניא, אמר לו הרב: אני מחזיק לך טובה אתה עשית את בעריל שלי לחסיד. (סיפורי חסידים, סיפור 149)

מה קרה לאדמו"ר האמצעי

הסיפור הוא על מפגש בין חסיד מבוגר ואברך צעיר שהוא בנו של הרבי וגם עתיד בעצמו לשמש כרבי ואף כעת הוא כבר דמות מיוחדת.

חתנו של אדמו"ר האמצעי, ה'צמח צדק', תיאר את חותנו בתיאור מפליא שאם היו חותכים את הוורידים שלו אזי במקום דם היה יוצא חסידות. הוא כל כולו היה רק תורת החסידות. והדבר גם משתקף בספרים שכתב ובמאמרים שנדפסו ממנו.

בסיפור שלנו רואים שכבר בגיל צעיר אדמו"ר האמצעי היה לפיד של חסידות. הוא בא לשווער, פוגש חסיד, משוחח איתו ומשהו לא נראה לו, יש לו איזה הערה להעיר לו והוא מבטל אותו לגמרי.

מצד שורש נשמתו אדמו"ר הזקן אמר שהוא המשיך לבנו את נשמת רב המנונא סבא, אחת הדמויות הפלאיות בספר הזוהר. אך בסיפור שלנו אדמו"ר הזקן מכיר טובה לחסיד שעשה את בנו לחסיד. אם כן צריכים להבין מה היה אדמו"ר האמצעי

לפני השיחה עם החסיד המבוגר, ומה הוא המעבר להפוך לחסיד?

אדמו"ר האמצעי התעורר להיות בעל תשובה

אפשר לצייר בכל מיני ציורים מה הוא היה, אפשר להגיד שלפני כן הוא לא היה צדיק, או לא היה עובד ה' כמו שצריך, אולי לא היה מתפלל כמו שצריך, אפשר אולי ככה לחשוב. אבל אם שמים לב טוב מה מתואר כאן בסיפור נראה שמה שאדמו"ר האמצעי עוד לא קנה לעצמו לפני השיחה עם החסיד הוא שהוא לא היה בעל תשובה. צדיק כן, אבל לא בעל תשובה.

אם שמים לב, מסקנת אדמו"ר האמצעי אחרי ששמע את דברי החסיד, היא שעבודתו שלו עצמו אינה שלמה. זהו פרט מאד מפתיע בסיפור.

לכאורה הייתי חושב שאין למסקנה הזו קשר לשיחה שלו עם החסיד. הרי החסיד הסכים שעבודתו של האדמו"ר האמצעי שלמה, שהרי הוא גדל בבית טוב, התחנך בחינוך טוב ואביו הקדוש הביא לו נשמה יקרה. אם כן מהשיחה של החסיד נשמע שהוא ממש בסדר גמור. ובכל זאת המסקנה של אדמו"ר האמצעי מהשיחה הזו היא שעבודתו לא טובה. פלא!

אפשר היה אולי לחשוב שאדמו"ר האמצעי תפס את עצמו על כך שהוא נתן 'מוסר' לא במקום. אדמו"ר האמצעי הבין שאין לו הזדהות מספיק עם צרות הציבור,

הוא לא מבין מה עובר על האנשים שסביבו, ולכן הוא מתייחס אליהם בזלזול. ועוד לזלזל בחסיד גדול...

אבל באמת לא נראה שזאת הנקודה, שהרי אדמו"ר האמצעי לא בא לאביו ואמר לו שמערכות ה'יחסי אנוש' שלו בעייתיים, אלא הוא אומר שהוא לא התחיל בעבודת ה'. אדמו"ר האמצעי אומר לאביו שכל העבודת ה' שלו לא שלימה. ואם כן צריכים יותר להבין את המתרחש בנפשו של אדמו"ר האמצעי.

כשמתבוננים בסיפור רואים איך האדמו"ר האמצעי מגיב בשומעו את דברי החסיד. הוא מרגיש שהחסיד הוא בעל תשובה שנוגע לו מאוד מאוד הריחוק שלו מה'. אדמו"ר האמצעי מרגיש שלו עצמו אין את זה. אדמו"ר האמצעי מכיר מתוכו את התחושה של ההתקדמות והעבודה המאומצת, אבל את התחושה של שיברון הלב, לחוש כמה אני רחוק מה', את זה אין לו.

מה זה בעל תשובה?

התחלנו בכך שאדמו"ר האמצעי היה צדיק, אבל הוא לא היה בעל תשובה. להיות חסיד פירושו שלא משנה כמה אתה צדיק – אתה צריך להיות בעל תשובה. אחד שחושב שהוא כבר צדיק, אצל חסידים קוראים לו בהלצה "צדיק גמור", הוא כבר גמור ואין מה לעשות איתו... אבל אם גם כשאתה צדיק אתה חושב שעוד לא התחלת כלום פירושו של דבר שאתה הולך בדרכם של בעלי תשובה.

אם כן, אדמו"ר האמצעי קיבל מהחסיד את נקודת המרירות על הריחוק מה'. זה מה שהוא קיבל, שאף על פי שהוא צדיק יש משהו במרירות שמקשרת אותו לה'. היא מבטאת קשר עוד יותר עמוק לה'. המרירות הזו היא משהו שלא היה לאדמו"ר האמצעי, והוא זכה לה בזכות הדיבור עם אותו חסיד.

כשאותו חסיד "חטף" את התוכחה, הוא היה יכול להשיב מנה אחת אפים ולענות "מה אתה יודע איך אני מתפלל", "מה אתה מבין בתפילות שלי", "אני כבר תלמיד שנים רבות אצל אבא שלך". אבל במקום זה הוא אמר לו הפוך, הוא אמר לו "באמת באמת איך אפשר להשוות בינינו. אין שום סיכוי שאני אגיע אליך". והנקודה הזו עצמה גרמה לאדמו"ר האמצעי להרגיש שיש מעלה אצל החסיד שאין אצלו.

הלימוד מהסיפור

מה הלימוד שלנו מהסיפור הזה?

אנחנו רואים שגם אם אדם עושה דברים טובים ומרגיש שהוא מתקדם, ובאמת הדברים שהוא עושה הם דברים טובים, בידו לבחור להסתכל על הדברים הטובים שהוא עשה ולראות את עצמו כצדיק, ובידו לבחור להסתכל שבאמת הוא רוצה לאין ערוך ממה שכבר יש לו, ובזה הוא נעשה בעל תשובה. נכון שמה שיש לו הוא דבר טוב, אבל הוא רוצה לאין ערוך מזה.

מסכים עם החסיד. 'נתתי לך מוסר לא בשביל שאתה עכשיו תצדיק את עצמך ותתחמק, מה אתה חושב שבגלל שנולדת להורים שלך כמו שהם וגדלת כמו שגדלת בגלל זה מותר לך להישאר במציאות הנמוכה שלך? תתקדם! יש לך בחירה, תתקדם!'

הוא היה יכול לבחור גם בדרך הזאת. למה הוא בחר בדרך של 'להיכנע' לחסיד? זה נובע מכך שיש לו שמחה בעבודת ה'...

הוא נפגש עם חסיד, והוא רואה שהחסיד הזה שמח בעבודת ה'. הוא שמח שיש צדיק, שיש את אדמו"ר הזקן, ושמח שיש לאדמו"ר הזקן בן צדיק. במקום לריב עם אדמו"ר האמצעי הוא אומר לו איזה יופי שיש אותך. אני לא כזה, אבל אני שמח שיש אותך.

אדמו"ר האמצעי שמח, יש לו הזדמנות לקחת ממנו את הנקודה הזו של מרידות והרגשת הריחוק בעבודת ה'. הוא מיד חוטף את זה, והוא גם שמח מאוד.

אפשר להסתכל כך: אם אני מאוד שמח אז הביטוי של השמחה הוא דווקא בשפלות, ואם אני עצוב אני בורח מהשפלות.

המקום של החוסר ממלא את השמחה

כדי להבין יותר, נצייר עוד פעם מה קורה בסיפור:

להסתכל על כך שאני רוצה יותר, זה להפוך להיות מצדיק לבעל תשובה. כי אני מרגיש שהמקום שבו אני נמצא רחוק מאוד מאיפה שבאמת הנשמה שלי אמורה להיות.

בעל תשובה שמח

יש כאן נקודה מאוד חשובה על הגבול הדק בין עצבות לשמחה:

אפשר היה לחשוב שאדמו"ר האמצעי מגיע אל אדמו"ר הזקן עצוב, לא טוב לו עם עצמו, הוא מתאונן על מצבו הרוחני שבמה נחשב הוא, אין עבודתו שלמה כלל. אפשר לחשוב שלהיות בעל תשובה הכוונה בעצם להיות עם איזושהי עצבות, ולהיות צדיק זה להיות שמח, "ישמח צדיק", צדיק הוא אדם שמח.

אם אני חושב כך, בכל פעם שאני בא לתקן אצלי משהו אני נהיה עצוב. אני חושב על דברים לא טובים שעשיתי, ואני מתמקד דווקא בהם. אבל אנחנו יודעים שעצבות היא דבר לא טוב.

ובאמת אדמו"ר הזקן לא רואה את הדברים כך, הוא אומר "עשית את הילד שלי לחסיד". וחסיד הרי צריך להיות בשמחה. אדמו"ר הזקן מסביר לנו שאדורבא אדם שיש לו שמחה מאוד גדולה הוא מבטא אותה בשפלות.

מה הכוונה? נגיד שאדמו"ר האמצעי היה שמח במה שיש לו בצורה לא טובה ולא מתוקנת. מה היה קורה? הוא נתן מוסר לאיזה חסיד, והחסיד מסביר לו איזה משהו. לכאורה הוא צריך להרגיש שהוא לא

אז איך החסד קשור ל'סלח לנו',
למחילה?

הסיבה הראשונה והפשוטה היא,
שלפעמים אני לא רוצה לדבר על בעיות
בגלל שאני מרגיש ריחוק, אני מרגיש שלא
מתאים לבקש סליחה. וגודל האהבה
מאפשר לי, כאשר האהבה גלויה אני יכול
לפרט ולהזכיר ולבקש – 'תסלח לי'.

אבל יש סיבה נוספת:

כתוב שכאשר האהבה גדלה, עיקר
הביטוי של גודל האהבה הוא בקשת סליחה
על בעיות קטנות בקשר. את הבעיות
הגדולות מסירים עוד לפני כן, אבל כאשר
מגיע זמן של אהבה גדולה, אז אפילו דברים
שקודם היו נסתרים ולא שמנו לב אליהם
צצים ומתגלים. יש חטאים שהם דקים,
דברים נעלמים שאני מדחיק אותם, אני לא
אוהב להוציא אותם. דווקא פתאום כאשר
יש קשר מאוד נחמד והכל מוצף באווירה
הטובה – הם בולטים, ואני מאפשר להם
לצאת החוצה ולנקות אותם.

כאשר אני אומר שאני רוצה להיות
בעל תשובה, אני רוצה להגיד שאני באמת
שמח בקשר עם ה'. ואני רוצה שה' כביכול
יגלה לי את החטאים שלי, כי דווקא הקשר
והאהבה הגדולה שיש בינינו היא שחושפת
את כל המעקשים והתסבוכות שהיו לפני
כן. דווקא השמחה בקשר מביאה אותי
לרצות לחשוף את המקומות הרחוקים
ביותר, ולצרף גם אותם לחגיגה.

אדמו"ר האמצעי יכול היה להמשיך
לבטל את העבודה של החסיד. שהרי ברור
שכמו שהחסיד אומר, אדמו"ר האמצעי
קרוץ מחומר אחר. באמת הוא מופלא
לגמרי. הוא היה יכול בלי שום בעיה להגיד
לחסיד הזה 'תפסיק להצטדק, זה לא תירוצ'.

אבל מה המחשבה הפשוטה שלו?

אדמו"ר האמצעי רואה את השמחה
שיש לחסיד בקשר עם ה', ואת הרצון שלו
לעבודה ה'. ועד כמה הוא מייקר את אבא
שלו וממילא גם אותו, עד כמה הוא אוהב
את עבודת ה' באמת. כאשר אדמו"ר
האמצעי רואה זאת, התחושה הפשוטה שלו
היא שהוא גם רוצה את ההרגשה הזאת,
לאהוב את עבודת ה'. הוא מרגיש שהוא
רוצה למצוא בתוך עצמו את המקום שהוא
מרגיש שביא לו עוד עבודת ה', זהו המקום
שבו אני מרגיש חסר, ריחוק, שפלות. זה מה
שאני מחפש. למה? כי זה מבטא את
השמחה הגדולה שיש לי בעבודת ה'.

ניתן אולי דוגמא ממקום אחר:
בכתבי האר"י כתוב שבכוונת התפילה
הכוונה בברכת סלח לנו היא בספירת
החסד. לכאורה זה מפתיע, למה דווקא
כאשר אנחנו מזכירים את העוונות
והחטאים זה נקרא ספירת החסד?

אפשר להגיד שה' סולח כי הוא
אוהב אותנו. אבל באופן פשוט חסד זה לא
רק שה' אוהב אותנו. אלא גם שמתגלה
מידת החסד אצלנו.

השלכה ליעוץ נפשי

ניקח את הדברים קצת לעולם של ייעוץ נפשי:

הרבה פעמים אדם בא להתייעץ בכל מיני עניינים, וחס ושלום הוא לא רוצה שיגעו לו במקומות שבאמת בהם נמצא הפתרון שלו.

למה? כי מדובר במקום כואב, מקום שהוא מדחיק כל הזמן ומנסה לחיות כאילו זה לא נורא. אם נבדוק נראה שאצל כל אחד ממנו זה ככה, כל אחד בפנים מרגיש שהוא לא רוצה לחשוף לא לו ולא לאחרים את המקומות הלא טובים שלו.

אפשר להגיד על דרך הלצה שהתחושה היא ש"אם אין אני לי מי לי". אם אני לא אדאג לכבוד האבוד שלי, ואחשוב שאני בבעיה, אז מי ידאג לי - "מי לי". בדיוק הפוך מכוונת המשנה שהיא שאם אני חושב שמישהו אחר יפתור לי את הבעיות בלי שאני אנסה לפתור אותם, אני טועה טעות חמורה. כאן אנחנו אומרים הפוך, שאדם מרגיש שאם לא הוא שישמור על הכבוד של עצמו ועל הערך של עצמו אף אחד לא יעריך אותו. אם אני, שיש לי הכי הרבה אינטרס בכבוד של עצמי, אחשוב שלא מגיע לי כבוד, אז ממילא קל וחומר שאחרים יחשבו ככה ו'הלך עלי', אני חייב לדאוג לעצמי. כאשר אני מרגיש ככה, אני מפחד לחשוף את המקומות הקשים.

בכלל על שמחה כתוב שהיא בצירוף עם עוד אנשים. בימים טובים יש חיוב להזמין לסעודת החג אנשים שאין להם משלהם. לעומת זאת בשבת אין חיוב כזה, כיוון שבשבת העיקר הוא לא השמחה אלא העונג, לכן אין כל כך חיוב להזמין אחרים. ביום טוב, שיש חיוב שמחה, צריך לצרף אחרים. שמחה היא לצרף אנשים ודווקא כאלה שאין להם, שהם לא תמיד בחגיגות, ולשמוח ביחד.

חלק מהביטוי של השמחה הוא שאני ניגש למקומות שבדרך כלל אני מתעלם מהם, מפחד שהם יצופו. והשמחה היא לרומם גם אותם, שיותר לא יכבידו לי על החיים.

השמחה מביאה לתשובה

לכן השמחה היא חלק מהותי בתשובה, ושניהם שייכים לספירת הבינה, כיוון שהביטוי של השמחה הוא על ידי שפלות. כאשר אני יורד מרום המעלה שלי, אני לוקח דברים נמוכים ומרים גם אותם. בדרך כלל הם מכבידים לי על החיים, לכן אני מתעלם מהם. אבל להתעלם זה לא עוזר, זה רק עוד יותר מכביד. שמחה עניינה להיפגש עם חלקים נמוכים ובמקום שהם יכבידו עלי, להפוך אותם לנישאים עם הרוח, עם השמחה.

זה גם מה שקרה לאדמו"ר האמצעי. דווקא בגלל שהוא היה רבי שמח, כאשר הוא נפגש עם החסיד הוא למד ממנו להיות חסיד, כלומר להיות בעל תשובה שמח.

הפתרון – לקחת את החיים בקלות

אז מה צריך לעשות? כמו שאמרנו, צריך שתהיה המון שמחה. כשיש הרבה שמחה יש הרבה שפלות. שמחה בשפה של היום היא שהאדם לוקח את החיים בקלות.

מה קורה כאשר אני שמח? אני רוקד. ומה קורה כשאני רוקד? אני מתרומם. למה? כי אני נהיה קל. להיות קל הכוונה שאני מחובר למעלה ולא למטה, אני לוקח בקלות וזה מאוד מקל עלי.

ההרגשה של אדמו"ר האמצעי שהוא מאוד רוצה להיות קשור לה' ושה' מאוד מאוד רוצה וישמח שהם יהיו קרובים היא הביטוי לכך שאדמו"ר האמצעי קשור למעלה.

להאמין שה' נושא אותך

המחשבה שלי שה' לא ישמח בי היא חלק מתסבוכת הקשרים שיש לי, והיא מה שמכביד עלי. לפעמים האדם חושב שה' יכול לעשות המון דברים, אבל להוציא אותו מהכבוד שלו זה כבר כביכול מעבר ליכולות של ה'...

לצייר בנפש שלחשוב ככה זהו השקר הכי גדול – זה הכוונה להיות קשור למעלה, להיות שמח ולהבין שהשמחה היא מה שה' לוקח אותי, ועל אף שאני כבד הוא מרים אותי. ומה קורה בתוכי? אני חושף את כל הדברים המכבידים עלי. השמחה מתגלית בתוך השפלות כאשר אני משחרר מההדחקה של החסרונות שלי ומהשמירה על הכבוד שלי. אני נותן לה' להרים אותי,

והעובדה שה' שמח בי מתגלה בתוך החיים שלי.

עצם המחשבה שלי שאני במעשי מסבך את הקשר שלי עם ה', היא בעצמה מסבכת את הקשר כי אני מרגיש שאני לא יכול לסמוך על כך שה' ידאג לי, אלא אני צריך לדאוג לעצמי.

שאלה: איך נכניס את השם לחורים השחורים בנפש שבהם אנחנו מרגישים שהוא לא נמצא?

תשובה: זה בדיוק מה שרציתי להגיד, שאם אתה מצייר שאתה הוא שאחראי להכניס את ה' לתוכך, אז תלוי כמה כוח יש לך. אבל באמת הכול נמצא בתוך האדם עצמו, ה' בי והוא מרים אותי. לצייר שה' בי והוא מרים אותי זו משימה קשה, כי זה ממש מצריך אותי לצאת מעצמי, וזו התחלה טובה. כל ההתחלות קשות. קשה להתחיל, אבל אחרי שמתחילים זה כבר נוסע יותר טוב.

השלב הראשון הוא לשים לב שאני בכלל לא חושב שה' יכול להרים אותי, אלא אני חושב שהוא משאיר לי את זה והוא כביכול לא יכול, וזו התסבוכת שאני חי בה. התסבוכת היא שאני יוצא מנקודת הנחה שאי אפשר שיפתרו את הבעיות שלי. ולכן אני תופס ומחזיק בהם חזק, כי אני רוצה גם להוכיח את זה...

צריכה להיות הרבה אמונה בה', הרבה תחושה של שמחה שיש לה' בנו, וכך ממילא האדם מרגיש שהשם יכול להרים

אותו. ובהכרח זה נכון גם ברבי כלפי חסידים, שהרבי מאוד שמח בחסידים שלו ולכן הוא מצליח להרים אותם. אדמו"ר הזקן מאוד שמח בבן שלו ולכן הוא מרים אותו, ומאוד שמח בחסיד שלו ולכן הוא מרים אותו. אבל החסיד והבן שלו מרגישים שהם רחוקים מאוד, וזה עצמו מה שמרים אותם.

כל אחד מאיתנו לפעמים הוא כמו החסיד, ולפעמים הוא כמו הרבי. לפעמים אני מרגיש שה' שמח, ה' יכול להרים אותי, ואני מגלה את המרירות ואת הריחוק שיש לי; ולפעמים אני מרגיש שאני שמח מאוד ואני יכול להרים אנשים אחרים איתי, שהם יוכלו עם גודל השמחה שיש לי להרגיש שהם יכולים להרים את הכבדות של החיים שיש להם.

שאלה: למה בכלל השם יצר את המצבים האלה?

תשובה: כדי לגלות שגם כזה דבר הוא יכול. זה משעשע. נראה כאילו הוא לא יכול להרים במצב כזה, ובכל אופן הוא יכול...

שאלות ותשובות בעבודת ה'

שהטוב יתפוס את כל המציאות שלי. כאשר אני בא להוציא קלקול מתוכי, אני יכול כל פעם לטפל במשהו אחד, אבל כשאני רוצה להיות טבול כל־כולי בתוך הטוב, אני צריך לחפש מה יגרום לכך שאני יהיה כל כולי שקוע בתוך העניין.

ככל שאני יותר מצליח לייצר מציאות שמבטאת את העובדה שאני כל כולי שקוע, והדבר הטוב – "אין מים אלא תורה" – עוטף אותי לגמרי מכל צד, אני לגמרי עטוף במים. לכן מה השיעור של מקוה? לפי כמה ששיערו שהאדם יכול להיכנס כל כולו פנימה (ארבעים סאה)¹. כשאני רוצה לשער כמה יהיו מים בהם אני יהיה טבול, המינימום שלהם הוא שיהיו כאלה שכל כולי אהיה נתון בהם.

אם אדם לומד בצורה כזו של למוד התורה הוא עסק מהצד, שיש לו הרבה עניינים והוא גם קצת לומד תורה, זה לא מספיק כדי שהאדם ייטהר ממש. כדי שהוא ייטהר הוא צריך שיהיו מספיק מים שיכולים לעטוף אותו לגמרי. כאשר אדם לא מסיח את הדעת מהתורה הוא מייצר זמן שבו הוא מביא לידי ביטוי את העובדה שהתורה שהוא לומד היא משהו שהוא יכול להיות שקוע בו כל כולו, והוא לא מוציא שום חלק מהאישיות שלו החוצה. וצריך להיות כל כך כל־כולו בתוך העניין, כך

שאלה: התחלנו להתחזק בישיבה על לימוד ברציפות ללא דברים בטלים, נשמח לשמוע ממך דברי חיזוק על כך.

תשובה: ישנו דין מאד ידוע, שכאשר טובלים במקווה, הטבילה צריכה להיות בבתיאחת². לעומת זאת, כאשר מגעילים כלים אין צורך שהטבילה תהיה בבית אחת, אלא אפשר להגעיל חלק מהכלי ולאחר מכן להגעיל את החלק השני. מה ההבדל? למה בטבילה יש צורך שהכל יהיה בבתיאחת, ובהגעלת כלים אמנם צריך להטביל את כל הכלי, אבל לא צריך להטביל הכל בבתיאחת.

השאלה היא, האם הגישה היא שאתה נמצא כל־כולך בתוך הדבר, או שאתה פשוט רק צריך לתקן כל מיני דברים. אם אני חושב שאני רק צריך לתקן בתוכי כל מיני דברים – זה כמו להגעיל את הכלי, ואז כל פעם אני רק צריך לראות מה דרוש תיקון, וזהו. אני מסתכל על כך שיש לי תאוה כזו, קלקול כזה, עיוות כזה, מידה בעייתית באיזה עניין, ואני צריך לטפל בה. ואז אני מטפל בכל דבר בפני עצמו.

אמנם יש גם יחס אחר: כאשר אני לא בא רק לקחת איזה משהו מקולקל, לא טוב, לא כשר, ולתקן אותו, אלא אני רוצה

¹ מסכת מקוואות, פרק ה', משנה א'.

² שולחן ערוך, יורה דעה, סימן ק"כ, סעיף י"ב.

שהאדם מרגיש שאת כל המחשבות שלו הוא יכול לחשוב בתוך התורה ולא מחוץ לתורה.

אם יש על האדם כל מיני דברים חוצצים, אם יש לו כל מיני התעסקויות אחרות, כך שתוך כדי שהוא לומד הוא גם עסוק בדברים אחרים; במצב כזה האדם אמנם טובל במים לגמרי, כליכולו, אבל יש עליו חציצה. אם לאדם יש חציצה על הגוף – זה לא טוב.

אמנם כדי שהחציצה על הגוף תיחשב חציצה שאסורה מדאורייתא, צריך שיהיה רובו ומקפיד עליו¹⁷. **שאלה:** מה הכוונה מקפיד? **תשובה:** לדוגמא אם יש לך סיד על המצח, בדרך כלל מקפידים על כך, אבל אדם שרגיל לעבוד בסיווד הוא פעמים רבות לא מקפיד. כמו כן, אם דבוק לאדם משהו לשיער, בדרך כלל הוא לא מקפיד על כך. אבל אם יש רוב ומקפיד – זו בעיה מדאורייתא.

למה רק ככה זו בעיה? כי אם יש לאדם הרבה בעיות, אבל הוא מכניס את עצמו לגמרי לתוך התורה – זה בסדר. כמובן שעדיף שיהיו כמה שפחות, ולכן מדרבנן רק מיעוט ואינו מקפיד עליו הוא בסדר¹⁸.

מה המשמעות של טבילה בעבודת ה' ? להיות טבול בתוך התורה. כאשר יש עלי משהו, והוא לא חוצץ, הכוונה היא

שגם מה שדבוק בי הוא בתוך התורה. יש לי לדוגמא טרדות הפרנסה, ואני יודע שזה מעניין אותי וזה טורד אותי, אבל אני נכנס לתוך התורה עם זה – זה בסדר, זה טוב. זה גם נחשב שאני נכנס לתוך התורה. אלא אם כן החציצה היא כל כך גדולה, שהיא גם תופסת את רוב האישיות שלי, וגם אני מקפיד עליה, כלומר שאני מייחס לכך המון חשיבות. חציצה היא כאשר יש לי טרדה שהאישיות שלי לא מסתדרת איתה, אלא האישיות שלי ממש נתונה בכך שזה תופס אותי. במקרה כזה אני מרגיש שהתורה לא באמת נוגעת בי, ולכן היא לא מטהרת.

אבל ככל שהאדם לומד יותר חזק, התורה יותר מטהרת. לכן צריך ללמוד טוב, גם אם יש לך הרבה טרדות צריך להיות מרוכז חזק בתוך הלימוד, כדי שהתורה תטהר אותנו ותהפוך אותנו לאנשים אחרים. אנו רוצים שהתורה תוליד אותנו מחדש. מקווה הוא כמו לידה מחדש, כמו שכאשר העובר בתוך הרחם הוא נמצא בתוך מי שפיר. גם בכתבי האר"י, הרבה מהכוונות של המקווה קשורות ללידה. בתורה אני רוצה להרגיש שאני נכנס פנימה ואני הופך להיות כמו עובר, שזה הופך אותי ואמור להוליד אותי מחדש. זה מה שצריך להיות בלימוד.

נאמר עוד ווארט קצר מאוד מעניין: כל זה כאשר האדם לומד תורה ויש דברים חיצוניים שמפריעים לו. אבל אם בתוך

¹⁷ שם.

¹⁸ סוכה ו, א.

התורה יש דברים שמפריעים לאדם, זו כבר בעיה יותר גדולה.

נסביר מה הכוונה שבתוך התורה יש דברים שמפריעים:

יש דין מיוחד שהרבה דנו בו, ששערה – אם היא קשורה בתוך עצמה זו חציצה מדאורייתא¹. הרבה שואלים, אם שערה אחת קשורה בתוך עצמה, למה שזו תהיה חציצה מדאורייתא? הרי זה לא רובו!

על כך מתרצים תירוצים חשובים, שיש הבדל בין משהו חיצוני לך, שבסופו של דבר אתה יודע שהוא באמת חיצוני לך, לבין משהו שהוא לא טפל אליך. בשערה לא שייך ביטול ברוב, כי כל שערה ושערה היא חלק מהגוף שלי. אי אפשר להגיד שצריך פה רובו ומקפיד, כי בגדר 'רובו ומקפיד' השאלה האם זה בטל. אם הלכלוך הוא משהו חיצוני אני לא עושה ממנו עניין, ולכן מגדירים את האיסור כך: אם אני עושה ממנו יותר מידי עניין – הוא בעייתי, ואם לא – הוא לא בעייתי. אבל כאשר הלכלוך הוא חלק ממני (כמו שערות), הוא תמיד בעייתי.

מה זה אומר בלימוד תורה? הרבה פעמים כאשר האדם לומד, מסתבך לו הראש בתוך הלימוד. הוא לומד, ומרגיש שהלימוד מסובך ובגלל שהוא מסובך הוא לא יכול לחשוב בבחירות וללמוד כמו שצריך. זו עוד נקודה שיכולה לגרום לכך שבאמת פתאום האדם לא יהיה טבול בתוך

התורה. לפעמים הסיבוך בתוך התורה עצמה גורם לך שהאדם ימצא פחות בתורה מאשר כאשר משהו חיצוני מפריע לו. כאשר הסיבוך הוא בתוך התורה עצמה – המצב ממש קשה.

שאלה: תוכל לתת דוגמא להסתבכות בתוך התורה?

תשובה: לפעמים אתה לומד סוגיה, ומרוב שאתה מרגיש שהיא מסובכת, אתה אומר – 'אין לי חשק ללמוד'. וכשאתה מסתבך ככה, אתה כבר לא שקוע בתוך התורה. אתה מסובך, השערות שלך מסובכות....

שאלה: אז מה האדם צריך לעשות כשהוא מסתבך?

תשובה: כאשר המחשבות של האדם מסובכות הוא קודם כל צריך לשים לב שמה שהוא רוצה זה שהתורה תחדור בכולו. עליו לשים לב שאם הוא מתחיל להיות במקום כזה שהתורה גורמת לו לפרוש ממנה – זה לא טוב. הוא צריך שהתורה תהיה מספיק בהירה לו, ושהמחשבות שלו על התורה יהיו מספיק מאירות כדי שהם ימשכו אותו. מים הם תענוג, והתורה היא תענוג. כלומר, עליו לחפש איפה המחשבות על התורה גורמות לו להרגיש את ההימשכות לתורה ולא את התסבכות שבתורה. אתה צריך לחשוב מה

¹ נדה סז, א. רמב"ם הלכות מקוואות פרק ב' הלכה ט"ו.

דיבור: לא להוציא שום דיבור שאינו של תורה.

אך העיקר זו **המחשבה**: אם המחשבה תהיה כל הזמן בדברי תורה, זה אומר שבאמת הראש של האדם כולו שם. "במקום שמחשבתו של אדם שם הוא נמצא".

אז טוב להתחיל מהמעשה, שהאדם יתנהג בצורה כזו שרואים שהוא מרוכז ולא מפוזר. חשוב שאנשים יהיו מרוכזים אפילו ברמה המעשית, וצריך להתחיל מהרמה המעשית. לאחר מכן השלב הבא הוא לא לדבר על שום דבר מחוץ ללימוד. עד כאן אלו שני החלקים הקלים.

ולבסוף המחשבה – כאשר אני הייתי בישיבת שבי חבורן בשב"ש היו שם שניים שלמדו מאוד חזק, והתענוג שלי היה לראות אותם כאשר הם הלכו ממוטטים למיטה, ותוך כדי שינה הם היו מבלבלים אחד לשני את המח ומדברים בסוגיה. אמנם לא הייתה משמעות למה שהם אומרים, אבל זה היה יפה... אז יש דבר כזה שגם הראש תפוס מאוד חזק...

כדאי לך ללמוד כך שהנפש שלך תימשך לתורה ולא יסתבך לה.

העיקר להרגיש שהתורה לא באה כדי שאני ירגיש שזה משהו מסובך אלא משהו מאיר. ככל שאני מרגיש שהתורה באה להאיר ולא לסבך – כך יותר טוב. אם אני מרגיש שזה משהו מסובך, בסוף אני מרגיש שהקב"ה לא מאיר עד אלי ממש. העיקר בתורה שיהיה ערב, "ומתוק האור לעיניים", שיהיה מתוק לי. זהו חלק מהעניין של התורה. אני צריך לחשוב שמה שהתורה רוצה הוא שהדברים יהיו מאירים ומתוקים, שיאירו עד אלי.

למעשה, ההתחזקות בתורה היא שהאדם תוקע את עצמו חזק, כמו שהרב יצחק דיבר לאחרונה על כוח הדעת, שהאדם צריך לתקוע מחשבתו בחוזק ולהיות כל-כולו שקוע בתוך העניין. יש המון חשיבות לכך שהאדם כל-כולו טבול ושקוע בתוך התורה.

וההתחזקות בכך צריכה להתבטא במעשה, דיבור ובמחשבה –

מעשה: שאין לך פלאפון לידך, ואתה לא שם את הרגליים למעלה, ולא מסתכל על הצדדים יותר מידי, אלא להיות בפנים באופן המעשי, כמו שאדמו"ר הזקן כותב בתניא (פרק יד) שטוב אפילו לעשות הצגה כזו. טוב אפילו לעשות עצמו מרוכז, המעשה לבדו גם הוא חשוב, כאשר האדם מבין שכולו צריך להיות בתוך התורה.

לוח מודעות

עלון מעמקים זקוק לך!

רוצה להיות נציג של העלון בישיבה או בבית הכנסת הקרוב?

התחלנו להדפיס את העלון בבית דפוס, ולחלק אותו ברחבי הארץ. עלות נקודת הפצה לחודש: 150 ש"ח. בוא לקחת חלק בהפצת המעיינות חוצה!

צור איתנו קשר - 058-5277247 (עתי תור).

מדי יום ראשון מתקיים שיעור בחסידות (אנו לומדים כעת מאמר 'וצדיק יסוד עולם' של מו"ר הרב יצחק גינזבורג שליט"א) בבית הרב יצחק שפירא בשעה 21:30 בירושלים, רחוב הרב צבי יהודה 18, קומה 2 דירה 4.

בימי רביעי מתקיימים שיעורים בישיבת עוד יוסף חי ביצהר:
12:00 שיעור כללי במסכת כתובות; 15:15 שיעורים בספר התניא.
מוזמנים בשמחה!

לשמיעת שיעורים בקול הלשון 073-3718149.

לקבלת השיעורים השבועיים של הרב ניתן לפנות בדוא"ל אל
yosefperl@gmail.com

למעוניינים נפתח פורום עיונים ודיונים בדברי הרב יצחק שפירא.
ניתן להירשם בדוא"ל ל-ataitor1@gmail.com

אנו בעיצומם של ימי השובבי"ם, ימים של תשובה ושל קדושה.
מוזמנים לרכוש את החוברת 'תשובה בשמחה' על קדושת הברית.
לרכישה צור קשר - 058-5277247 (עתי תור).

הישיבה הגבוהה עוד יוסף חי

מזמינה אתכם

יום הכרות באורו של יוסף הצדיק

בישיבת עוד יוסף חי שביצהר, לומדים תורה בשמחה וחיבור פנימי,
סוגיות הגמרא נלמדות בעיון מעמיק.
לומדים חסידות בעומק, בצורה היורדת לעמקי הנפש.

מעוניינים ללמוד חסידות לעומק ולהרגיש את נגיעת החורה בנפש?
הצטרפו ליום הכרות בישיבה, ונלמד יחד על עבודת ה'.

לוח

יציאה למצפה יוסף – תפילה וחיבור ליוסף הצדיק	11:30
מנחה וארוחת צהריים	13:30
סדר לימוד – שיעורים מפי רבני הישיבה	14:30
שיעור עם הרב יצחק שפירא ראש הישיבה	18:00

יום ראשון י"ח שבט
בית המדרש של עוד יוסף חי | יצהר

לשאלות והרשמה
עתי 058-5277247

